

СТОЯНЕНКО

Ірина Василівна
irina.sumy.77@gmail.com

ЗУБКО

Тетяна Леонідівна
zubkotl@gmail.com

ТЕРЕЩЕНКО

Артем Миколайович
artem.tereshenko1@gmail.comк.е.н., доцент кафедри, Київський
національний торговельно-
економічний університетк.е.н., доцент, Київський національний
торговельно-економічний університетстудент, Київський національний
торговельно-економічний університет

УДК 658.14/17 : 005.336

ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

ASSESSMENT OF THE FINANCIAL POTENTIAL OF THE ENTERPRISE

*STOIANENKO Iryna Vasylivna – PhD in Economics, Associate Professor of department, Kyiv National Trade and Economics University**ZUBKO Tetiana Leonidivna – PhD in Economics, Associate Professor, Kyiv National Trade and Economics University**TERESHCHENKO Artem Mykolaiovych – student, Kyiv National Trade and Economics University*

У статті досліджено сутність поняття «фінансовий потенціал підприємства» та здійснено систематизацію існуючих підходів до його трактування. Досліджено теоретичні та прикладні аспекти оцінки фінансового потенціалу підприємства та умов його формування. Узагальнено зміст та послідовність методики оцінювання фінансового потенціалу підприємства. Виділено основні етапи аналізу фінансового потенціалу та ключові показники оцінки ефективності його використання та управління на підприємстві. Здійснено оцінку фінансового потенціалу діючого вітчизняного підприємства.

* * *

В статье исследована сущность понятия «финансовый потенциал предприятия» и осуществлена систематизация существующих подходов его трактовки. Исследованы теоретические и прикладные аспекты оценки финансового потенциала предприятия и условий его формирования. Обобщено содержание и последовательность методики оценки финансового потенциала предприятия. Выделены основные этапы анализа финансового потенциала и ключевые показатели оценки эффективности его использования и управления на предприятии. Осуществлена оценка финансового потенциала действующего отечественного предприятия.

* * *

Introduction. One of the conditions for the successful operation, scaling up and development of any enterprise is the availability of financial resources in volumes that are in line with current and strategic needs. Their rational use, optimization of expenses for formation and definition of investment directions can substantially influence on efficiency of present activity and the future of business as a whole. For an enterprise, an important component of financial management is the assessment of the financial resources sufficiency, searching for ways to increase them, ensuring efficient use and investment in the most economically sound and profitable from the point of view of payback projects.

Purpose. The purpose of the article is to deepen and improve the theoretical and methodological principles of assessing the financial potential of the enterprise and its testing in the process of evaluating the financial potential of the «FOZZY-FOOD» LLC.

Results. Any enterprise must form a financial potential as a component of the overall economic potential. At present, in a rapidly changing environment (crisis, changing legislation, lack of political stability, etc.), each enterprise strives not only to be able to use its AF to maintain its position on the market, but also for its further development.

Conclusion. The study found that there is currently no single approach to assessing the level of PPP. The definition of the concept of "financial potential of the enterprise" is systematized according to approaches. The content and consistency of the methodology for evaluating the financial potential of the enterprise are summarized. At the same time, to make quick decisions, it is proposed to assess the level of PPP by the express method by means of indicators that characterize not only the financial and property status, but also provide an assessment of the enterprise efficiency.

Ключові слова: фінансовий потенціал, оцінка фінансового потенціалу, експрес-аналіз, рівень фінансового потенціалу

Ключевые слова: финансовый потенциал, оценка финансового потенциала, экспресс-анализ, уровень финансового потенциала

Keywords: financial potential, estimation of financial potential, express analysis, level of financial potential

ВСТУП

Однією з умов успішного функціонування, масштабування та розвитку будь-якого підприємства є забезпеченість фінансовими ресурсами в обсягах, що відповідають поточним та стратегічним потребам. Їх раціональне використання, оптимізація витрат на формування та визначення напрямів інвестування можуть суттєво вплинути на ефективність теперішньої діяль-

ності та майбутнє бізнесу в цілому. Для підприємства важливою складовою фінансового управління є оцінка достатності фінансових ресурсів, пошук шляхів їх нарощення, забезпечення ефективного використання та вкладення в найбільш економічно обґрунтовані та вигідні з позиції окупності проекти.

Питанням аналізу та діагностики фінансового потенціалу підприємства присвячено науковій праці багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених, серед яких

варто виділити роботи М.І. Баканова, С.Б. Барнгольца, О.В. Белінської, М.Д. Бердинець, І.О. Бланка, Г.В. Блакити, М.О. Канар, Г.В. Корнійчук, Г.В. Кучер, Н.М. Левченко, В.М. Марченко, В.В. Нонік, Г.В. Ситник та ін.

Водночас аналіз існуючих наукових напрацювань з питань сутності поняття «фінансовий потенціал підприємства» та методики його оцінювання, свідчить про необхідність їх подальшого вдосконалення.

МЕТОЮ СТАТТІ є поглиблення та вдосконалення теоретичних та методичних засад оцінки фінансового потенціалу підприємства та їх апробація у процесі оцінювання фінансового потенціалу підприємства ТОВ «ФОЗЗІ-ФУД».

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Теоретичною і методологічною основою роботи виступають дослідження вітчизняних та іноземних фахівців з проблем аналізу і оцінки фінансового потенціалу підприємства. У процесі дослідження використано методи діалектичного аналізу та синтезу, логічного узагальнення, порівняння та формалізації. Інформаційною основою статті стали наукові праці за темою дослідження, матеріали періодичних видань, ресурси Internet.

РЕЗУЛЬТАТИ

Не дивлячись на важливість поняття «фінансовий

потенціал підприємства» як для фінансової науки, так практичного застосування в діяльності економічних суб'єктів, його однозначного трактування серед науковців на сьогодні не має.

На думку О.Г. Кайгородова, О.О. Хом'якова, фінансовий потенціал – це «максимально можлива вартість усіх ресурсів підприємства за умови їх функціонування в межах певної організаційної структури» [8].

П.А. Фомин і М.К. Старовойтов визначають дану дефініцію як відносини, що виникають на підприємстві з приводу досягнення максимально можливого фінансового результату [12].

За словами Р.В. Рудої, фінансовий потенціал – це сукупність наявних та тих, що можуть бути мобілізовані фінансових ресурсів [11].

Як бачимо, одні науковці трактують дане поняття як інструмент оцінювання наявного ресурсного потенціалу, інші – як складову такого, а треті – як елемент процесу досягнення певних цільових параметрів діяльності підприємства. Проте це лише декілька із існуючих трактувань даної дефініції.

Дослідження положень базових наукових робіт відносно сутності фінансового потенціалу підприємства дозволяє виокремити низку підходів для його тлумачення (табл. 1).

Таблиця 1

Систематизація визначень поняття «фінансовий потенціал підприємства» за підходами

[складено авторами за [3, 5-7, 9-12]]

№	Підходи (автори)	Визначення
1	Ресурсний (К. Ільїна [6])	Сукупність можливостей підприємства, які визначаються наявністю і організацією використання фінансових ресурсів
2	Результативний (П. Фомін, Т. Паєнтко [6])	Сукупність фінансових ресурсів, спрямованих на реалізацію і нарощування економічного потенціалу з метою максимізації його прибутку
3	Порівняльний (Г.В. Кучер [5])	Фінансовий потенціал підприємства визначається переважно процесом фінансового управління, яке здатне організувати постійний розвиток підприємства на основі використання інструментів фінансового управління, якісного обліку тощо
4	Функціональний (А.С. Назаренко [7])	Це фінансові можливості підприємства, які формуються за наявності різного роду ресурсів під впливом зовнішнього оточення та внутрішньої структури підприємства та можуть бути реалізовані за допомогою діяльності персоналу та системи управління
5	Комплексний (Ю. Ребрик, М. Павлюченко [10])	Підхід, який під час визначення фінансового потенціалу базується на поєднанні таких компонентів, як фінансові ресурси підприємства, їх можливості приносити економічні вигоди, необхідність ефективної системи управління ними та забезпечення процесів їх відтворення
6	Резервний (С. Онишко, В. Нонік [9])	Фінансовий потенціал відображає не лише наявні фінансові ресурси, а й їхні резерви, котрі можуть бути використані за певних умов
7	Вартісний (А.Г. Кайгородов, А.А. Хомякова, М. Канар, О. Кавтиш [3])	Максимально можлива вартість всіх ресурсів підприємства, за умови їх функціонування в рамках певної організаційної структури
8	Оптимізаційний (В.О. Кунцевич [9, 12])	Здатність до оптимізації фінансової системи із залученням та використанням фінансових ресурсів

Найбільш точним та таким, що забезпечує можливість використання в теорії та практиці фінансового аналізу та управління, на нашу думку є визначення Ю.С. Ребрик та М.А. Павлюченко [10]. Відтак, під поняттям «фінансовий потенціал підприємства» (ФПП) будемо розуміти сукупність наявних та потенційних фінансових ресурсів і можливостей, які можуть бути мобілізовані для досягнення стратегічних і тактичних цілей підприємства з урахуванням максимізації позитивного фінансового результату.

Компонентна складність джерел формування фінансового потенціалу, за словами Р.В. Рудої [11], обумовлює складність управління ним та методичну недосконалість в його оцінюванні.

В економічній науці на сьогодні є низка методів та підходів [6, 7, 10–13] до оцінювання фінансового потенціалу підприємства. Виділяють системний, процесний, витратний, результативний, ресурсний, цільовий підходи до такої оцінки.

Серед методів найбільшого поширення набули: ін-

дексний, експертний, імітаційний, економіко-математичного моделювання тощо. Однак більшість із них спирається на використання статистичної інформації, яка відображає факти минулих подій і не відображає потенційних можливостей підприємства. Для оцінювання ймовірної величини фінансового потенціалу в науці використовують динамічні, когнітивні моделі прогнозування, екстраполяцію, які базуються на формалізованих (дуже часто суб'єктивних) взаємозв'язках між заданими параметрами, тому це, на думку О.В. Белінської, призводить до невідповідності між

результатами та їх очікуваннями [1].

Процес оцінювання фінансового потенціалу підприємства пропонуємо здійснювати з використанням наступної методики (рис. 1). За такої умови методика оцінювання фінансового потенціалу повинна базуватися не на оцінюванні існуючих та прогнозованих фінансових результатів підприємства та суми залучених кредитів, а на оцінюванні фінансових результатів від втілення в життя всіх видів планів підприємства (інвестиційного, виробничого, маркетингового, плану перепідготовки кадрів тощо).

Рис. 1. Зміст та послідовність оцінки фінансового потенціалу підприємства [сформовано авторами за [6, 13]]

В якості базових параметрів оцінювання ефективності використання та управління фінансовим потенціалом підприємства може виступати, на нашу думку, динаміка ринкової вартості підприємства чи економічної доданої вартості (Economic Value Added (EVA)) за досліджуваній період.

Для оцінки рівня фінансового потенціалу пропонується оцінка того рівня фінансових ресурсів, які забезпечують його потреби у поточній діяльності та додаткових надходжень в результаті реалізації всього комплексу джерел можливого зростання надходжень.

Запропонована нами методика оцінки та аналізу фінансового потенціалу має певний недолік – вона досить трудомістка і потребує суттєвих затрат часу. У той же час вона забезпечить формування найбільш об'єктивних та достовірних результатів стосовно наявного фінансового потенціалу підприємства та існуючих проблем з управління ним.

Для більш швидкого визначення рівня фінансового потенціалу суб'єктів господарювання пропону-

ємо використовувати метод експрес-аналізу, що базується на основі дослідження основних показників, що характеризують ліквідність, платоспроможність і фінансову стійкість підприємства. Дана оцінка передбачає визначення фактичної величини таких показників в аналізованому періоді чи на конкретну дату та порівняння її з рекомендованим.

Приклад практичного застосування експрес-аналізу для оцінювання рівня фінансового потенціалу ілюструє табл. 2.

Для визначення рівня фінансового потенціалу за фінансовими показниками порівнюємо отримані значення фінансових коефіцієнтів із рекомендованими (табл. 3).

Після розрахунку основних фінансових коефіцієнтів і визначення їхніх порогових значень будемо криві фінансового потенціалу підприємства в аналізованому періоді (табл. 4), що забезпечить можливість визначити його рівень в аналізованому часовому інтервалі.

Таблиця 2

Експрес-аналіз фінансових показників ТОВ «ФОЗЗІ-ФУД» у 2016-2018 рр.

Найменування показника	Значення показника		
	2016	2017	2018
Коефіцієнт фінансової незалежності	-0,21	-0,27	-0,57
Коефіцієнт фінансової залежності	-5,78	-4,76	-2,75
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	-0,9	-0,91	-0,57
Коефіцієнт самофінансування	-0,17	-0,21	-0,36
Коефіцієнт загальної ліквідності	0,69	0,65	0,35
Коефіцієнт термінової ліквідності	0,57	0,64	0,32
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,00	0,01	0,01
Рентабельність сукупних активів	0,00	2,55	0,00
Рентабельність власного капіталу	0,00	-8,65	0,00
Ефективність використання активів для виробництва продукції	3,31	1,78	0,25

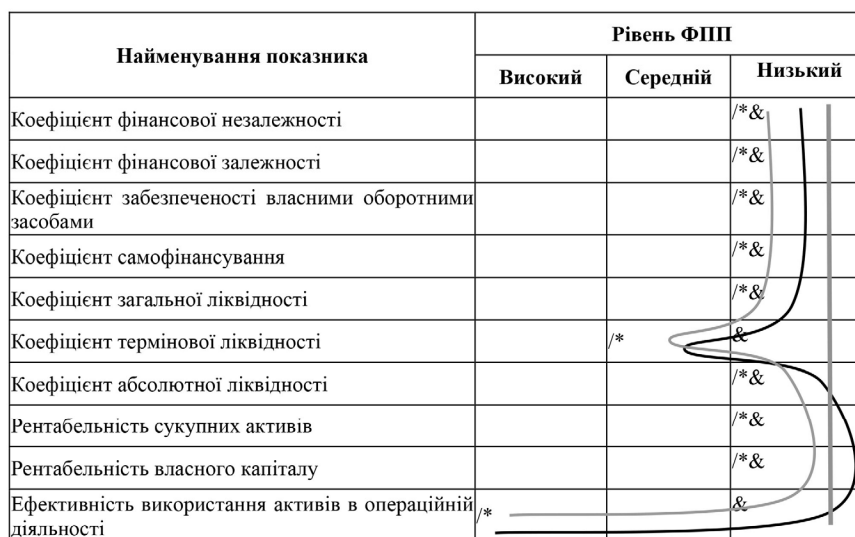
Таблиця 3

Рейтингова оцінка фінансового потенціалу підприємства за фінансовими показниками [11]

Найменування показника	Високий Рівень ФПП	Середній рівень ФПП	Низький Рівень ФПП
Коефіцієнт фінансової незалежності	>0.5	0.3–0.5	<0.3
Коефіцієнт фінансової залежності	<0.3	0.3–0.5	>0.5
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	>0.1	0.05–0.1	<0.05
Коефіцієнт самофінансування	>1	0.5–1	<0.5
Коефіцієнт загальної ліквідності	>2.0	1.0–2.0	<1.0
Коефіцієнт швидкої ліквідності	>0.8	0.4–0.8	<0.4
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	>0.2	0.1–0.2	<0.1
Рентабельність сукупних активів	>0.1	0.05–0.1	<0.05
Рентабельність власного капіталу	>0.15	0.1–0.15	<0.1
Ефективність використання активів для виробництва продукції	>1.6	1.0–1.6	<1.0

Таблиця 4

Криві рівня фінансового потенціалу ТОВ «ФОЗЗІ-ФУД» у 2016-2018 рр.

Примітки: — 2016 (/) рік — 2017 (*) рік — 2018 (&) рік

Криві, сформовані у табл. 4, наочно ілюструють так званий профіль фінансового потенціалу досліджуваного підприємства. Відповідно, виходячи з отриманих результатів аналізу, можемо констатувати, що у

2016-2018 рр. фінансовий стан ТОВ «ФОЗЗІ-ФУД» був нестабільним. Результатом діяльності підприємства стали збитки (за виключенням 2017 р.). Більшість з аналізованих показників не відповідають рекомендо-

ваним значенням і є такими, що притаманні підприємству з низьким чи середнім рівнем фінансового потенціалу. Підприємство характеризується низьким рівнем платіжної готовності до виконання поточних зобов'язань, недостатньою забезпеченістю власними оборотними коштами та неефективним їх використанням у господарській діяльності, непродуманою кредитною політикою, наявністю не стійкої фінансової бази.

Таким чином ТОВ «ФОЗЗІ-ФУД» у 2016-2018 рр. мало низький фінансовий потенціал. У зв'язку з високим рівнем залучення позикового капіталу можливості для додаткового залучення зовнішніх джерел фінансування при даному фінансовому стані були відсутні. Фінансове становище підприємства в подальшому може і погіршитись, якщо керівництво зважиться на додаткове залучення позикових коштів, чи відбудеться зростання обсягів простроченої заборгованості перед бюджетом, постачальниками, іншими фінансовими установами та організаціями.

Усе це викликає необхідність для ТОВ «ФОЗЗІ-ФУД» постійного моніторингу стану системи управління фінансовим потенціалом підприємства та підвищення її ефективності з метою забезпечення покращення поточного й майбутнього його фінансового стану та нарощення фінансових можливостей підприємства.

Як бачимо, навіть проведення експрес-аналізу рівня фінансового потенціалу підприємства забезпечило виявлення поточних проблем у його формуванні та використанні. Відповідно оперативне реагування керівництва підприємства на них, забезпечить можливість уникнення допущених помилок в управлінні ним та підвищення ефективності даного процесу на майбутнє.

ВИСНОВКИ

Фінансовий потенціал виступає однією з найважливіших характеристик ефективності фінансово-господарської діяльності та надійності підприємства. Він визначає конкурентоспроможність підприємства та його потенціал у ділових стосунках, є основою ефективної реалізації фінансових інтересів усіх учасників господарської діяльності.

Оцінка фінансового потенціалу підприємства для вітчизняних підприємств має стати одним з важливих етапів стратегічного аналізу та економічного управління. Запропонована у роботі методика оцінки та аналізу фінансового потенціалу охоплює всі основні внутрішньо фірмові процеси та орієнтована на забезпечення стабільного розвитку підприємства.

Будь-яке підприємство має формувати фінансовий потенціал як складову загального економічного потенціалу. Наразі в умовах дуже швидкозмінного зовнішнього середовища (криза, змінне законодавство, відсутність політичної стабільності та інше), кожне підприємство прагне не тільки вміло використовувати свій ФП для збереження своїх позицій на ринку, а й для свого подальшого розвитку.

У результаті дослідження з'ясовано, що наразі відсутній єдиний підхід до оцінки рівня ФПП. Систематизовано визначення поняття «фінансовий потенціал підприємства» за підходами. Узагальнено зміст та послідовність методології оцінки фінансового потенціалу підприємства. Водночас для прийняття швидких

рішень пропонується оцінювати рівень ФПП експрес-методом за допомогою показників, які характеризують не тільки фінансово-майновий стан, але й надають оцінку ефективності діяльності підприємства в цілому.

Список використаних джерел

1. Белінська О.В. Сутність фінансового потенціалу підприємства. Вісник ХНУ. Економічні науки. 2014. № 4. С. 267-274.
2. Бердинець М.Д. Фінансовий менеджмент у малому бізнесі: навч. посіб. К.: «Центр учбової літератури», 2016. 352 с.
3. Канар М.О., Кавтиш О.П. Наукові підходи до визначення структури фінансового потенціалу підприємства. Сучасні проблеми економіки і підприємництва. Випуск 18. 2016. С. 206-211.
4. Корнійчук Г.В. Економічний зміст фінансового потенціалу підприємства. Науковий вісник Ужгородського університету. 2016. Вип. 7. Ч. 2. С. 26-29.
5. Кучер Г.В. Фінансовий потенціал економічного розвитку: теоретичний аспект. Вісник КНТЕУ. 2014. № 4. С. 92-105.
6. Левченко Н.М. Фінансовий потенціал підприємства: сутність та підходи до діагностики. Інвестиції: практика та досвід. 2012. № 2. С. 114-117.
7. Марченко В.М., Бондар А.І. Оцінювання фінансового потенціалу підприємства на прикладі ПрАТ «СКФ Україна». Ефективна економіка. 2018. № 5. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=6364>
8. Назорнюк О.В. Класифікація видів фінансового потенціалу підприємства. Інтелект XXI. 2018. № 1. С. 104-109.
9. Нонік В.В. Фінансовий потенціал як економічна категорія. Інвестиції: практика та досвід. 2017. №17. С. 5-9.
10. Ребрик Ю.С. Діагностування фінансового потенціалу підприємства на основі застосування оптимізаційної моделі. Вісник Миколаївського національного університету. 2018. Випуск 21. С. 378-385.
11. Руда Р.В. Збалансована система оцінки фінансового потенціалу підприємства. Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. 2013. № 4. С. 170.
12. Толпежников Р.А., Маматова Л.Ш. Методичні підходи до оцінки фінансово-інвестиційного потенціалу промислового підприємства. Вісник Донецького національного університету. 2015. С. 357-360.
13. Шабатура Т.С. Методологічне забезпечення реалізації фінансового потенціалу підприємства аграрного. Економічний аналіз: зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; ред.кол.: В.А. Дерій (голов. ред.) та ін. Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка». 2015. Том 19. № 3. С. 101-106.

References

1. Belinska O.V. The essence of the financial potential of the enterprise. Visnyk KhNU. Economic Sciences. 2014. № 4. pp. 267-274. (in Ukrainian).
2. Berdynets M.D. Financial management in small business: tutorial. Kyiv: "Center for Educational Literature", 2016. 352 p. (in Ukrainian).
3. Kanar M.O., Kavtysh O.P. Scientific approaches to the definition of the structure of the financial potential of the enterprise. Modern problems of economy and entrepreneurship. Issue 18, 2016. pp. 206 - 211. (in Ukrainian).
4. Korniiuchuk H.V. Economic content of the financial potential of the enterprise. Scientific herald of Uzhhorod University. 2016. Issue 7, Part 2. pp. 26-29. (in Ukrainian).
5. Kucher H.V. Financial potential of economic development: theoretical aspect. KNTEU Bulletin. 2014. № 4. pp. 92-105. (in Ukrainian)

6. Levchenko N.M. *Financial potential of the enterprise: the essence and approaches to diagnostics. Investments: practice and experience.* 2012. № 2. pp. 114-117. (in Ukrainian).
7. Marchenko V.M., Bondar A.I. *Evaluation of financial capacity for example enterprise PJSC "SKF Ukraine".* *Efektivna ekonomika.* 2018. Vol. 5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6364>(in Ukrainian).
8. Nahorniuk O.V. *Classification of types of financial potential of the enterprise.* *Intellect XXI.* 2018. № 1. pp. 104-109. (in Ukrainian).
9. Nonik V.V. *Financial potential as an economic category. Investments: practice and experience.* 2017. № 17. pp. 5-9. (in Ukrainian).
10. Rebryk Yu.S. *Diagnosing the financial potential of an enterprise based on the application of an optimization model.* *Bulletin of the Mykolaiv National University.* 2018. Issue 21. pp. 378-385. (in Ukrainian).
11. Ruda R.V. *Balanced system for assessing the financial potential of an enterprise.* *Herald of the Berdiansk University of Management and Business.* 2013. № 4. P. 170. (in Ukrainian).
12. Tolpezhnykov R.A., Mamatova L.Sh. *Methodical approaches to the estimation of financial and investment potential of an industrial enterprise.* *Bulletin of Donetsk National University.* 2015. pp. 357-360. (in Ukrainian).
13. Shabatura T.S. *Methodological support of realization of financial potential of the enterprise of agrarian industry.* *Economic analysis: Col. of sci. works / Ternopil National Economic University; Editorial board: V.A. Derii et.al. Ternopil: Publishing and Printing Center of Ternopil National Economic University "Economic Thought".* 2015. Vol. 19. № 3. pp. 101-106. (in Ukrainian).